

Gespreksleidraad PTA

Praktijkgericht programma E&O

Aan de hand van dit document kun je als team met elkaar in gesprek gaan over het opzetten of verbeteren van het PTA voor het praktijkgericht programma E&O in de nieuwe leerweg. De vragen helpen je om gezamenlijk beredeneerde keuzes te maken die aansluiten bij landelijke eisen, visie en beleid op schoolniveau en jullie wensen en inzichten op programmaniveau.

1. Wat is de onderwijsvisie van de school? Waarmee profileert jouw school zich? Hoe wil je dit verwerken in het PTA voor het praktijkgericht programma E&O?

Voorbeeld 1 (breed vmbo)	Voorbeeld 2 (categorale mavo)
Visie op vorming en onderwijs staat voor uitdagend, modern en praktisch onderwijs. Voor nu en in de toekomst. De school biedt onderwijs aan vanuit hoofd, hart en handen. Bij deze school kun je je ontwikkelen in het opdoen van kennis en praktische vaardigheden. Wij verbinden hedendaags vakmanschap met duurzame technologische ontwikkelingen. Hiervoor werken we nauw samen met het bedrijfsleven in de regio. Tegelijkertijd is er aandacht voor de bewustwording van sociaal gedrag. De school is een brede vmbo- school met beroepsgerichte programma's voor basis-, kaderberoepsgerichte leerlingen en een theoretische leerweg met het praktijkgerichte programma E&O.	In de onderwijsvisie van de school speelt samenhang tussen de vakken een belangrijke rol. Voor economie en het praktijkgerichte vak Economie & Ondernemen is daarbij het bijdragen aan een businessprofiel een belangrijk uitgangspunt. De school is een categorale mavo (theoretische leerweg).

2. Wat is de visie op toetsing en examinering van de school? En hoe wil je dit verwerken in het PTA?

Voorbeeld 1 (breed vmbo)	Voorbeeld 2 (categorale mavo)
De visie op toetsing en examinering is vooral gericht op een doorlopende leerlijn naar een opleiding in het mbo op niveau 4. Tevens is er ook een doorlopende leerlijn naar havo-4. In het mbo is sprake van toetsing en examinering via de proeven van bekwaamheid. In het PTA nemen we naast theoretische toetsen, praktische opdrachten en handelingsdelen ook proeven van bekwaamheid op, waar geïntegreerde toetsing plaatsvindt van 'hoofd, hart en handen'.	We streven naar een goede balans in kennis, inzicht en vaardigheden. De keuze in inhoud en vorm van toetsen bepalen we altijd aan de hand van de exameneenheden. Vanwege het 'businessprofiel' komt dit tot uiting in toetsvormen waarin ondernemingsvaardigheden aan bod komen. We integreren economische concepten hierbij, zoals producentengedrag (o.a. ondernemersgedrag) en consumentengedrag.

3. Het schoolexamen heeft een afsluitend karakter dus een beperkt aantal toetsen op eindniveau, met substantiële inhoud in plaats van voortgangstoetsen en huiswerkopdrachten. Hoe geef je dit vorm in je PTA?

Voorbeeld 1 (breed vmbo)	Voorbeeld 2 (categorale mavo)
Schoolbreed is besloten om de schriftelijke toetsen in leerjaar 3 alleen mee te laten tellen voor de overgang van leerjaar 3 naar leerjaar 4, dus niet in het PTA. Alleen de schriftelijke toetsen in leerjaar 4 komen dus in het PTA. In leerjaar 3 tellen de praktische opdrachten wel mee voor het PTA.	Gegeven is dat het schooljaar in vier periodes is opgedeeld, met drie periodes in het examenjaar. Iedere periode wordt afgesloten met een toetsweek. Het toetsbeleid van de school is dat een vak zoveel mogelijk maar één SE-toets afneemt per periode/toetsweek. De SE-toets bestaat uit een schriftelijke toets plus een presentatie n.a.v. de opdracht.

4. Wat is de gezamenlijke visie van het team op het praktijkgericht programma E&O? En hoe wil je dit verwerken in het PTA?

Voorbeeld 1 (breed vmbo)	Voorbeeld 2 (categorale mavo)
De visie op het PGP Economie & Ondernemen is dat leerlingen zich ondernemend kunnen inleven in levensechte situaties binnen onze maatschappij in opdracht van een externe opdrachtgever. Daarbij bepalen de invloed van consumenten- en producentengedrag, de overheid, internationale samenwerking en duurzaamheid mede het economische handelen. Alle onderwerpen hebben een theoretische achtergrond die ook schriftelijk worden getoetst, waarna met deze theoretische basis praktische opdrachten of handelingsdelen worden uitgevoerd in de vorm van opdrachten van een externe opdrachtgever.	Gezien de business-insteek leggen we het accent op de keuzes die een ondernemer/onderneming kan maken als het gaat om veranderingen in de omgeving. Vooral ontwikkelingen op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen (mvo) worden ook vanuit economie ondersteund. Er wordt gestreefd naar een integratie van het vak Economie en het PGP Economie & Ondernemen. Het theoretische gedeelte van PGP Economie & Ondernemen wordt opgenomen in het PTA van Economie en de uitwerking van de opdrachten van de externe opdrachtgever worden verantwoord in het PTA PGP Economie & Ondernemen.

5. Welke bronnen gebruik je bij het op-/bijstellen van je PTA?

Voorbeeld 1 (breed vmbo)	Voorbeeld 2 (categorale mavo)
De vaksectie baseert zich op het concept-examenprogramma . Voor het op-/bijstellen van het PTA is gebruik gemaakt van de SLO-handreiking . Bij de doorstroming richting havo-4 wordt vooral gebruik gemaakt van de startnotitie PGP Economie & Ondernemen, waar kennis en vaardigheden zijn beschreven die een doorstroming geven richting havo en daarbij de leerdoelenkaart Economie bovenbouw vmbo van 'Leerplan in beeld'. Er wordt afstemming gezocht naar de termen die gebruikt worden bij de havo in de kolom subkernen en die van vmbo-g/t.	De vaksectie baseert zich op het concept-examenprogramma . Voor het op-/bijstellen van het PTA is gebruik gemaakt van de SLO-handreiking . Verder wordt nog gebruik gemaakt van de volgende websites: • Vecon Business School • MVO Nederland

Voor de doorstroming mbo- niveau 4 wordt gekeken welke competenties de rode leidraad vormen in de kwalificatiedossiers voor de Handel, Zakelijke dienstverlening en Logistiek. Verder wordt nog gebruik gemaakt van de volgende website: • Website van vereniging van leraren in de economisch-maatschappelijke vakken	
--	--

6. Het examenprogramma bestaat uit zes domeinen:
- Praktijkgerichte vaardigheden
 - Werken in opdracht van een externe opdrachtgever
 - Loopbaanontwikkeling
 - Werkvelden
 - Programmaspecifieke vaardigheden en kennis
 - Mondiale vraagstukken
- Hoe komen deze domeinen in samenhang aan bod in het PTA?

Voorbeeld 1 (breed vmbo)	Voorbeeld 2 (categorale mavo)
De zes exameneenheden komen in elke opdracht van een externe opdrachtgever integraal aan bod. Elke opdracht zal in het PTA geborgd worden over de exameneenheden A t/m F.	De zes exameneenheden worden uitgewerkt in een daarvoor speciaal gemaakt portfolio. In het portfolio zijn vragen en opdrachten opgenomen die A t/m F kleuren. De leerlingen hebben twee jaar de tijd om hier invulling aan te geven. Het is opgenomen in het PTA als een handelingsdeel.

7. Hoe komt domein C Loopbaanoriëntatie en -begeleiding in het PTA aan bod?

Voorbeeld 1 (breed vmbo)	Voorbeeld 2 (categorale mavo)
LOB wordt integraal aangeboden binnen elke opdracht van een externe opdrachtgever naast de andere vijf exameneenheden. Leerlingen reflecteren veel op hun eigen handelen en leren zo hun eigen talenten en ontwikkelpunten kennen. Het doel is dat leerlingen uiteindelijk de juiste keuze maakt richting havo- 4 of mbo- niveau 4 opleidingen.	Voor C = LOB wordt gebruik gemaakt van het portfolio (zie vraag 6). Om het portfolio te vullen wordt gebruik gemaakt van een portfolio die is samenwerking met het ROC is ontwikkeld, waarin de rode draad van de economische opleidingen mbo- niveau 4 leidend zijn. Alle LOB- opdrachten die voortkomen uit de opdrachten van de externe opdrachtgever wordt hierin verwerkt. Het portfolio is vooral gericht op de ervaringen binnen de werkvelden en de vakspecifieke kennis en vaardigheden die ook aansluiten op de mbo- niveau 4 opleidingen.

8. Hoe passen de gekozen toetsvormen bij het doel van de verschillende toetsen in het PTA?

Voorbeeld 1 (breed vmbo)	Voorbeeld 2 (categorale mavo)
Er zijn verschillende toetsvormen in het PTA: • Schriftelijke toets • Praktische toets • Handelingsdeel • Proeve van Bekwaamheid (PvB) Binnen de opdracht van de externe opdrachtgever wordt kennis schriftelijk getoetst (hoofd) en de vaardigheden en attitude (hand en hart) via de praktische toets en LOB via het handelingsdeel. De PvB vindt plaats als slotopdracht aan het einde van klas 4, waarin de opdrachtgever kan constateren dat de leerling kennis, vaardigheden en attitude goed heeft toegepast.	Naast de gebruikelijke schriftelijke toetsen is presenteren na de opdracht van de externe opdrachtgever van groot belang voor de toetsing. Vanwege het karakter van onze opleiding zal vaak een businessplan onderdeel zijn van de presentatie.

9. In hoeverre past de gekozen wijze van beoordelen bij het doel van de verschillende toetsen in het PTA?

Voorbeeld 1 (breed vmbo)	Voorbeeld 2 (categorale mavo)
De schriftelijke toets t.a.v. de kennis is in de vorm van multiple choice vanwege de objectiviteit. Bij de praktische toets t.a.v. vaardigheden en attitude is in de vorm van rubrics. LOB via het handelingsdeel wordt afgesloten met een LOB- gesprek. De PvB wordt afgesloten met een evaluatiegesprek met de projectgroep.	Het portfolio neemt een belangrijke plaats in. Alle schriftelijke toetsen, presentaties en LOB- opdrachten worden opgenomen in dit portfolio. Het portfolio is een uitwerking op leerlingniveau van het PTA. Aan het eind van het 3^e en 4^e leerjaar worden met de leerlingen individueel gesproken over het portfolio. Het portfolio wordt via het portfoliogesprek afgesloten in de vorm van een handelingsdeel.

10. In je PTA mag je schooleigen onderdelen opnemen die niet in het examenprogramma staan. Wat zijn de overwegingen om hier wel/niet voor te kiezen?

Voorbeeld 1 (breed vmbo)	Voorbeeld 2 (categorale mavo)
Het conceptexamenprogramma is leidend voor het PTA. Actuele onderwerpen die een raakvlak hebben met de exameneenheden worden wel besproken, maar worden niet meegenomen binnen het PTA.	Vanwege het karakter van de school waarbij het 'businessprofiel' een belangrijk uitgangspunt, is dit onderdeel wel opgenomen in het PTA bij de onderdelen D werkvelden (handel), E kennis (financiën en marketing) vaardigheden (ondernemendheid).

11. Hoe worden de SE-toetsen over de leerjaren van de bovenbouw verdeeld?

Voorbeeld 1 (breed vmbo)	Voorbeeld 2 (categorale mavo)
De meeste SE-toetsen worden in leerjaar 4 afgenomen, zodat het eindniveau goed wordt getoetst. Wel maken leerlingen in leerjaar 3 praktische opdrachten die zijn opgenomen in het PTA.	We toetsen zowel in leerjaar 3 als leerjaar 4, waarbij het zwaartepunt in leerjaar 4 ligt.

12. Hoe wordt het PTA voor het praktijkgericht programma E&O afgestemd met de PTA's van de andere vakken?

Voorbeeld 1 (breed vmbo)	Voorbeeld 2 (categorale mavo)
Er is afstemming met het vak Economie. Er is een gezamenlijk project over marketing. In beide examenprogramma's komt marketing aan bod: bij economie vooral gericht op de consumentenrol en bij E&O op de producentenrol. De beoordelingen worden opgenomen in beide PTA's, Eén uur per week wordt een wiskundeles geïntegreerd in het economieprogramma en PGP E&O waarbij economisch berekenen centraal staan. De beoordelingen worden zowel in het PTA-wiskunde als het PTA-economie en PGP E&O opgenomen.	Vanwege het 'businessprofiel' stemmen we goed af met het vak economie en waar het om het werken met Excel gaat met wiskunde. Dit gebeurt onder andere bij het businessplan. Daarnaast stemmen we goed af met het vak Nederlands als het gaat om presenteren en schrijfvaardigheden. Ook worden enkele schriftelijke uitwerkingen bij de praktische opdrachten tijdens de lessen Nederlands besproken. Hierbij worden de beoordelingen opgenomen in het PTA Nederlands en het PTA Economie.

13. Hoe en met wie wordt het PTA-periodiek geëvalueerd?

Voorbeeld 1 (breed vmbo)	Voorbeeld 2 (categorale mavo)
Alle SE-toetsen worden nadat ze zijn afgenomen, besproken en geëvalueerd met het team. Ook is er jaarlijks een gesprek met de examencommissie over de leerpunten rond het SE (inhoud, vorm, weging, afname) uit het afgelopen jaar.	Elk jaar plannen we met het team een moment in maart in om het hele PTA te evalueren en voeren we eventuele wijzigingen door: inhoud, vorm, afname. Daarna volgt een controle door de examencommissie, waarna soms ook nog wordt aangepast. Daarbij zoeken we op internet ook altijd enkele PTA's van andere vmbo-scholen op om te kijken of we daarvan kunnen leren.